[1962 ఎస్ సి ఆర్ (2) 324]

నాప్ రతన్మల్ మరియు ఇతరులు

వర్సెస్.

రాజస్థాన్ రాష్ట్రం

(పి. బి. గజేంద్రగడ్కర్, ఎ. కె. సర్కార్, కె. ఎస్. వానోహూ, కె. సి. ఎంఎస్ గుప్తా మరియు ఎస్. రాజగోపాల అయ్యంగార్, జె.జె.)

భారత ప్రభుత్వ-రాజ్యాంగబద్ధత చట్టం, 1908 (9 ఆఫ్ 1908), ఆర్టికల్ 149-భారత రాజ్యాంగం, ఆర్టికల్ 14 ప్రకారం దావాలకు అరవై సంవత్సరాలు.

ప్రభుత్వ కోశాధికారి జారీ చేసిన సెక్యూరిటీ బాండ్, బాండ్ల అమలులో పాల్గొన్న కొన్ని పూచీకత్తుల ఆధారంగా ప్రభుత్వం దావా వేసింది. భారత రాజ్యాంగంలోని 149వ అధికరణ ప్రకారం 60 ఏళ్ల కాలపరిమితిని ప్రభుత్వం విధించడం రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 14ను ఉల్లంఘించడమేనని, అందువల్ల ఆర్టికల్ 83 ప్రకారం సూట్ ను నిషేధించారని వాదించారు.

దీర్ఘకాలంగా తన గురించి ఆలోచించడానికి అనుమతించిన వాటిని, తన భవిష్యత్తు జీవితాన్ని ఏ విశ్వాసంతో ప్లాన్ చేసుకున్నాడో దానిని తీసుకోకుండా నిరోధించే ప్రయోజనకర ప్రజా ప్రయోజనం కోసం పరిమితి యొక్క శాసనాలు రూపొందించబడ్డాయి.

ఒకవేళ ఈ దావా ఒక ప్రైవేటు వ్యక్తి వేసినట్లయితే, ఆ దావా ఆర్టికల్ 83 కిందకు వచ్చి, దాని ద్వారా నిషేధించబడేది, అయితే ప్రభుత్వం విషయంలో భిన్నమైన పరిగణనలు తలెత్తుతాయి మరియు ప్రభుత్వ వాదనలకు మరియు ప్రైవేటు వ్యక్తుల వాదనలకు మధ్య వ్యత్యాసం ఉంది. 1908 నాటి పరిమితి చట్టంలోని 149వ అధికరణ ప్రకారం ప్రభుత్వం, ప్రైవేటు వ్యక్తుల మధ్య 60 ఏళ్ల కాలపరిమితిని నిర్ణయిస్తుందని, దావా వేయడానికి ప్రభుత్వానికి అనుమతించాల్సిన ఖచ్చితమైన

కాలపరిమితి శాసన విధానానికి సంబంధించిన అంశమని, అందువల్ల రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 14 ప్రకారం దాని రాజ్యాంగ చెల్లుబాటును ప్రశ్నించలేమని పేర్కొంది.

పురుషోత్తం గోవింద్జీ హల్లై వర్సెస్ దేశాయ్, [1955] 2 ఎస్.సి.ఆర్.887, *మలబార్ కలెక్టర్ వర్సెస్ ఇబ్రహీం,* [1957] ఎస్.సి.ఆర్.970 మరియు *మన్నా లాల్ వర్సెస్ ఝల్వే కలెక్టర్,* [1961] 2 ఎస్.సి.ఆర్.

సివిల్ అప్పీలేట్ పరిధి: సివిల్ అప్పీల్ నెంబరు 454 ఆఫ్ 1957.

1954 డిసెంబర్ 16న అజ్మీర్ లోని జ్యుడీషియల్ కమిషనర్ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పు, ఉత్తర్వుల నుంచి సివిల్ అప్పీల్ నెం. 1952 లో 134.

ఎ.వి.విశ్వనాథ శాస్త్రి, ఎస్.ఎన్.ఆండ్లీ, రామేశ్వర్ నాథ్, పి. పిటిషనర్ల తరఫున ఎల్.వోహ్రా..

ప్రతివాది తరఫున రాజస్థాన్ *అడ్వొకేట్ జనరల్ జీసీ కస్లీవాల్, ఎస్కే కపూర్, టీఎం సేన్* వాదనలు వినిపించారు.

1961. ఏప్రిల్ 24. కోర్టు తీర్పును **అయ్యంగార్, జె.-** ఇది అజ్మీర్ జ్యుడిషియల్ కమిషనర్ ఇచ్చిన ధృవీకరణ పత్రంపై అప్పీలు మరియు 1954 డిసెంబరు 16 న ఆ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పుకు విరుద్ధంగా ప్రతివాది-యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియాకు అనుకూలంగా డిక్రీని జారీ చేసింది.

సేథ్ లాల్ చంద్ కొఠారి - మన ముందు ఉన్న మొదటి అప్పీలుదారుడు (ఈ అప్పీలు పెండింగ్ లో అతను మరణించాడు మరియు అతని వారసుడు 1 నుండి 6 వరకు అతని న్యాయ ప్రతినిధులుగా రికార్డు చేయబడ్డాడు) కమీషనర్ అజ్మీర్-మెర్వారా ప్రభుత్వ కోశాధికారిగా ఫిబ్రవరి 20 న ఆర్డర్ చేయబడిన ఫిబ్రవరి 20 ద్వారా నియమించబడ్డాడు. 1940లో అజ్మీర్ లో రెండు ట్రెజరీలు, బియావర్ లో ఒక సబ్ ట్రీట్ మెంట్ ఉన్నాయి.పదవిని స్వీకరించడానికి ముందు నిబంధనల ప్రకారం రూ.60,000 వరకు ప్రభుత్వ ప్రామిసరీ నోట్లను డిపాజిట్ చేయాల్సి ఉంది.అలాగే ఈ పరిస్థితుల్లో ప్రభుత్వానికి కలిగే నష్టాన్ని పూడ్చడానికి అదే మొత్తానికి సెక్యూరిటీ బాండ్ ను కూడా అమలు చేయాల్సి ఉంది. తదనుగుణంగా అతను డిపాజిట్ చేశాడు, మరియు

1940 ఫిబ్రవరి 27 న అతను అప్పీలులో 7 వ అప్పీలుదారుగా ఉన్న సేథ్ ఫూల్ చంద్ మరియు దావాకు ముందే మరణించిన సేర్ కన్వర్లాల్ రాంకా అనే వ్యక్తితో ఒక సెక్యూరిటీ బాండ్ ను అమలు చేశాడు. ఆ తరువాత లాల్ చంద్ కొఠారి కోశాధికారిగా బాధ్యతలు స్వీకరించి 1940 మార్చి 6న పదవీబాధ్యతలు స్వీకరించారు.

మేము అజ్మీర్ లోని ఖజానా గురించి ఆందోళన చెందడం లేదు, కానీ బియావర్ వద్ద మాత్రమే. లాల్ చంద్ బాధ్యతలు స్వీకరించే సమయంలో "ఛార్జ్ రిపోర్టు" అనే శీర్షికతో ఒక రశీదును అమలు చేశాడు మరియు దానిలో అతను గత ప్రభుత్వం (వి.ఐ. ఎల్. పట్నీ) నుండి పుస్తకాల ప్రకారం ఖజానాలో ఉండాల్సిన నగదు మొత్తాన్ని తీసుకున్నాడని పేర్కొన్నారు. 1940 మరియు 1948 మధ్య ఏమీ జరగలేదు మరియు ఖజానాలో వ్యాపారం క్రమం తప్పకుండా మరియు నిబంధనల ప్రకారం కొనసాగుతున్నట్లు కనిపించింది. ప్రభుత్వ అధికారులు క్రమం తప్పకుండా తనిఖీలు మరియు ఆడిట్లు చేసేవారు, కానీ ఈ తనిఖీలు లేదా ఆడిట్ల సమయంలో ఎటువంటి అవకతవకలు కనుగొనబడలేదు. 1948 మార్చి 31న అజ్మీర్ ఎక్స్ ట్రా అసిస్టెంట్ కమిషనర్ బియావర్ లో ఖజానాను తనిఖీ చేశారు. అక్కడ ఉండాల్సిన ట్రెజరీ సిబ్బంది ఆయన రాకపై ముందుగానే సమాచారం ఉన్నప్పటికీ గైర్హాజరయ్యారని, ఆ వెంటనే ఆ ప్రాంతాన్ని మూసివేయాలని ఆదేశించారు. ఈ సబ్ ట్రెజరీలో రెండు క్యాష్ చెస్ట్ లు ఉన్నాయి- ఒకటి ఒకే తాళంతో భద్రపరచబడింది, వాటిలో తాళం కోశాధికారి సిబ్బంది వద్ద ఉంది, మరొకటి డౌబుల్ లాక్స్ లో ఉంది, వాటిలో ఒకటి కోశాధికారి ఉద్యోగి మరియు మరొకటి ప్రభుత్వ సహాయ అధికారి-తహసీల్దార్ వద్ద ఉన్నాయి. రెండు ఛాతీల్లో సమతుల్యతను పరిశీలించగా సింగిల్ లాక్ ఛాతీ నుంచి 7 అణాలు, డబుల్ లాక్ తో ఛాతీ నుంచి రూ.84,215 మాయమైనట్లు తేలింది. దీంతో డిపాజిట్ లో ఉన్న రూ.60 వేల సెక్యూరిటీ నుంచి గల్లంతైన మొత్తాన్ని రాబట్టేందుకు ప్రభుత్వాలు చర్యలు చేపట్టాయి . ప్రభుత్వ సెక్యూరిటీలను విక్రయించి సుమారు రూ.58 వేలు, మొత్తం రూ.50,000 సంపాదించారు. 25,786-13-9 (ఇంకా రావాల్సి ఉంది). లాల్ చంద్ కొఠారి, సేథ్ ఫూల్ చంద్ లపై 1940 ఫిబ్రవరి 27న సెక్యూరిటీ బాండ్ పై 1951 నాటి సివిల్ దావాను 1951లోని బియావర్ సబ్ జడ్జి ఫస్ట్ క్లాస్ ముందు భారత యూనియన్ దాఖలు చేసింది. న్యాయవాదులు అనేక వాదనలు లేవనెత్తారు, కానీ

వాటన్నింటినీ మేధావి న్యాయమూర్తి తిరస్కరించారు, వారు దావాలో ప్రతివాదులకు డిక్రీని మంజూరు చేశారు. 1940 ఫిబ్రవరి 27 నాటి సెక్యూరిటీ బాండ్ వివరణను కొందరు న్యాయవాదులు తిరస్కరించారని, రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 133(1) ప్రకారం సర్టిఫికేట్ ఇచ్చారని, ఈ అప్పీల్ ఇప్పుడు అమెరికా ముందు ఉందని పేర్కొంటూ ప్రతివాదులు జ్యుడిషియల్ కమిషనర్ కు అప్పీల్ దాఖలు చేశారు.

దుర్వినియోగం వల్ల కలిగే నష్టం యొక్క వాస్తవం లేదా దాని మొత్తం ప్రశ్నార్థకం కాదు, మరియు పరిగణనలోకి తీసుకోవలసిన అంశాలు మాత్రమే ఉన్నాయి: (1) బాండ్ నిబంధనల ప్రకారం అప్పీలుదారులకు అనుకూలంగా తీర్పును కొనసాగించవచ్చా; (2)దావాలోని క్లెయిమ్ పరిమితి ద్వారా నిరోధించబడలేదా? భారత పరిమితి చట్టంలోని 83వ అధికరణం ఈ వాదనను అమలుచేస్తే అది నిషేధించబడుతుందని, అందువల్ల ఆర్టికల్ 149లో ప్రభుత్వం దావాలకు 60 సంవత్సరాల కాలపరిమితిని నిర్దేశిస్తూ ఇచ్చిన నిబంధన రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 14ను ఉల్లంఘించడమే రాజ్యాంగ విరుద్ధమని వాదించారు. ఈ చివరి పిటిషన్ ఈ అప్పీళ్లను ఈ విస్తృత ధర్మాసనం విచారించడానికి దారితీసింది.

సెక్యూరిటీ బాండ్ నిబంధనలకు లోబడి దావా దావాను అర్థం చేసుకోలేదనే మొదటి అంశానికి సంబంధించి, మేధావులు కౌన్సెల్ మూడు సమర్పణలు చేశారు: (1) న్యాయవాదులను బాధ్యులను చేయడానికి, ప్రభుత్వానికి కలిగిన నష్టం 1940 మార్చి 6 న లేదా ఆ తర్వాత సంభవించినట్లు రుజువు చేయాలి, ఆ సమయంలోనే లాల్ చంద్ కొఠారి ట్రెజరీ బాధ్యతలు స్వీకరించారు. బ్యావర్ లోని ఖజానాలో ప్లెయింట్ లో నిర్దేశించిన మేరకు నష్టం సంభవించినప్పటికీ, సాదాసీదా.tiff ప్రతివాది మార్చి 6, 1940 తరువాత జరిగిందని రుజువు చేయలేదని న్యాయవాది కోరారు. మరో మాటలో చెప్పాలంటే, 1940 మార్చి 6 న ఆయన బాధ్యతలు స్వీకరించినప్పుడు భౌతిక తనిఖీలు జరిగాయని, అందువల్ల ఇది మునుపటి అధికారంలో ఉన్న కాలంలో జరిగిందా లేదా 1940 మార్చి 6 తరువాతి కాలానికి ఖచ్చితంగా ఆపాదించబడిందా అనేది ఖచ్చితంగా చెప్పలేమనే వాదన ఉంది. ఈ వాదనను కింది న్యాయస్థానాలు తోసిపుచ్చాయి మరియు మా అభిప్రాయంలో, సరిగ్గా ఉన్నాయి. లాల్ చంద్ కొఠారీ ఉరితీసిన రశీదు దృష్ట్యా, అందులోని వాక్యాలు

సరైనవి కావని వాదించడానికి అతనికి అవకాశం ఉండదు, ఏదేమైనా, అది తప్పు అని నిరూపించడం అతని బాధ్యత అవుతుంది మరియు వాస్తవానికి, అతను దీనిని స్థాపించే అవకాశం లేదు.

(2) చుట్టుపక్కల పరిస్థితుల నేపథ్యంలో చదివిన బాండ్ నిబంధనల ప్రకారం లాల్ చంద్ కొఠారీ సింగిల్-లాక్ తో ఛాతీలో లోపానికి మాత్రమే బాధ్యత వహిస్తాడు తప్ప డబుల్ లాక్ తో మరొక ఛాతీలో నష్టం లేదా దుర్వినియోగం లేదా అసమర్థతకు కాదు. అందువల్ల రూ.60,000 సెక్యూరిటీ డిపాజిట్లు, కోశాధికారి జారీ చేసిన అంత మొత్తానికి సెక్యూరిటీ బాండ్ ఇవ్వడం సింగిల్ లాక్ కింద ఛాతీలో గరిష్టంగా ఉన్న మొత్తాన్ని సూచిస్తుందని, ఈ లక్షణం ద్వారా లాల్ చంద్ కొఠారీ ఎలాంటి అవకతవకలకు బాధ్యత వహించకూడదనేది పార్టీల ఉద్దేశ్యమని వాదించారు. మరొక ఛాతీలో నష్టం లేదా లోపం. ఈ సమర్పణ ఎటువంటి ఆధారం లేకుండా ఉంది, ఎందుకంటే బాండ్ కింద బాధ్యత దాని నిబంధనలపై ఆధారపడి ఉంటుంది మరియు పత్రంలో ఉపయోగించిన భాషల నేపథ్యంలో, ఈ సమర్పణను తీవ్రంగా నిర్వహించలేమని నేర్చుకున్న కౌన్సెల్ గ్రహించాడు.

(3) ఈ పద్దు కింద చివరి సమర్పణ ఏమిటంటే, డబుల్లాక్తో ఛాతీలో నష్టాలు సంభవించాయి, ఇది ప్రభుత్వ అధికారుల ప్రమేయం లేకుండా జరిగేది కాదు, అందువల్ల కోశాధికారి యొక్క బాధ్యత మినహాయించబడింది. బాండ్ నిబంధనలు లాల్ చంద్ ను ప్రభుత్వ అధికారుల దుర్వినియోగానికి కూడా బాధ్యులను చేశాయని, అయితే వాటిపై ఆయనకు నియంత్రణ లేదని కూడా లెర్న్ కౌన్సెల్ మా దృష్టికి తెచ్చారు. కానీ లాల్ చంద్ ఆ షరతులకు అంగీకరిస్తే- మరియు ఇది వివాదాస్పదం కానట్లయితే, నిబంధనలు అమలులో ఉండాలి. అయితే సెక్యూరిటీ బాండ్ నిబంధనలతో పాటు, ఒక తాళం తాళం తాళం యొక్క తాళం కోశాధికారి యొక్క ఉద్యోగి వద్ద ఉంటే, అటువంటి ఉద్యోగి సహకారం లేకుండా మలవిసర్జన జరిగేది కాదని స్పష్టమవుతుంది. అలాగైతే, ఉద్యోగిపై బాధ్యతను నిర్ణయించడాన్ని బాండ్ నిబంధనల నుండి వచ్చే బాధ్యత నుండి మినహాయించినదిగా వర్గీకరించలేము మరియు అతని సేవకుల నిర్లక్ష్యానికి అటువంటి బాధ్యత ప్రభుత్వ అధికారుల సహాయం లేదా నిర్లక్ష్యం కారణంగా తగ్గదు.

ఇవి బాండ్ నిబంధనల ఆధారంగా కోరిన అంశాలను తొలగిస్తాయి. ప్రభుత్వం దావాలకు 60 ఏళ్ల కాలపరిమితిని నిర్ణయించే పరిమితి చట్టంలోని 149వ అధికరణ రాజ్యాంగ విరుద్ధమని, రాజ్యాంగంలోని 14వ అధికరణను ఉల్లంఘించడమే రాజ్యాంగ విరుద్ధమన్న వాదనను మాత్రమే పరిగణనలోకి తీసుకోవాల్సి ఉంది. ప్రభుత్వం క్లెయిమ్ లను ప్రైవేటు వ్యక్తుల క్లెయిమ్ లకు భిన్నంగా పరిగణించడానికి హేతుబద్ధమైన ఆధారం లేదని, వాటిని దావా ద్వారా అమలు చేయగల కాలపరిమితి విషయంలో ఇది సహేతుకమైన ఆధారం లేదని కోరారు.

కాలపరిమితితో కూడిన చట్టాలను పునరుద్ధరించాలని, పాత క్లెయిమ్ లు ఆందోళన చెందకుండా చూడాలని, తద్వారా సహేతుకమైన కాలం తరువాత ప్రజలు తమపై సంభావ్య దావాలకు తాము బాధ్యులం కాబోమని ప్రాతిపదికన ముందుకు సాగాలని విజ్ఞప్తి చేశారు. ఈ సూత్రాలను ఆధారం చేసుకుని, ప్రభుత్వ, ప్రయివేటు వ్యక్తుల మధ్య విభేదాలను రేకెత్తించడానికి వీల్లేదనీ, హేతుబద్ధమైన ప్రాతిపదికపై రాజ్యం క్లెయిమ్ లకు ఎక్కువ కాలం పరిమితిని కొనసాగించడానికి వీలు కల్పించలేమని మేధావులు వాదించారు.

లార్డ్ కెన్యాన్ పరిమితుల శాసనాలను "రిపోజ్ యొక్క శాసనాలు" (డల్లాస్, సి. J.in టోల్సన్ వర్సెస్ కేయ్ (1)) మరియు బ్రామ్వెల్, బి. "శాంతి శాసనాలు" (హంటర్ వర్సెస్ ఓయిబోన్స్ (2)) గా వర్ణించాడు, అయినప్పటికీ కొన్నిసార్లు విరుద్ధమైన అభిప్రాయాలు వ్యక్తమయ్యాయి. రె బేకర్ (3), కాటన్ లో, ఎల్.జె. పరిమితి అభ్యర్థనలు ఏ విధమైన ఉపకారంతో చూడబడవని గమనించాడు, ఎందుకంటే అవి స్పష్టంగా చెల్లించాల్సిన అప్పులను ఓడించడానికి ఉపయోగించబడతాయి. అయితే పరిమితి నియమాలలో అంతర్లీనంగా ఉన్న సిద్ధాంతాన్ని మరింతగా పరిశీలించడం అనవసరం. ఒక మంచి ప్రజాప్రయోజనాన్ని అమలు చేయడానికి అవి రూపొందించబడ్డాయి అని సాధారణంగా అంగీకరించిన ప్రాతిపదికన, అనగా, ఒక వ్యక్తి తన జీవితాన్ని, అలవాట్లను, ఖర్చులను ఏ విశ్వాసంతో పరిగణనలోకి తీసుకుంటాడో దానిని తన నుండి లాక్కోవడాన్ని నిరోధించడానికి మనం ప్రయత్నిద్దాం.

అయితే, వాటిని అమలు చేయడానికి ఒక పరిమితి నిబంధనను కల్పించడంలో ప్రభుత్వ వాదనలకు, వ్యక్తి వాదనలకు మధ్య వ్యత్యాసాన్ని గుర్తించడానికి ఇది వ్యతిరేకం కాదు. ఈ విషయాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకునేటప్పుడు రెండు అంశాలను పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి: (1) ప్రైవేటు వ్యక్తులు క్లెయిమ్ లను అమలు చేయడానికి మరియు ప్రభుత్వం క్లెయిమ్ ల అమలుకు అందుబాటులో ఉండాల్సిన సమయంలో ఏదైనా వ్యత్యాసాన్ని కల్పించవచ్చా లేదా వర్గీకరణ చేయవచ్చా, (2) అటువంటి వర్గీకరణ మంచిదైతే, భారత పరిమితి చట్టంలోని ఆర్టికల్ 149 అందించిన 60 సంవత్సరాల కాలం అహేతుకమైనది. 149వ అధికరణ నిర్దేశించిన పరిమితి కాలం 60 సంవత్సరాలు అని, ఇది అకారణంగా సుదీర్ఘమైన కాలమని పండిత కౌన్సెల్ నొక్కిచెప్పినందున ఈ రెండు అంశాల మధ్య వ్యత్యాసాన్ని మనం గమనిస్తున్నాం. ఒక చట్టాన్ని రూపొందించేటప్పుడు ప్రైవేటు వ్యక్తులను మరియు ప్రభుత్వాన్ని వివిధ తరగతులలో ఉంచడానికి హేతుబద్ధమైన ఆధారం లేదని పండిత న్యాయవాది తన వాదన సరైనదే అయితే, అతను విజయం సాధించవచ్చు; ఒకవేళ ఆయన అక్కడ తప్పు చేసి, వర్గీకరణకు హేతుబద్ధమైన ఆధారం ఉందని భావిస్తే, దావా వేయడానికి ప్రభుత్వానికి అనుమతించాల్సిన కాలపరిమితి చట్టబద్ధమైన విధానానికి సంబంధించిన అంశం అవుతుంది మరియు ఆర్టికల్ 14 కింద లేదా రాజ్యాంగంలోని మరేదైనా అధికరణం కింద సవాలు పరిధిలోకి తీసుకురాలేము. ఒకవైపు ప్రభుత్వానికి, మరోవైపు ప్రైవేటు వ్యక్తులకు మధ్య క్లెయింలు వేసే కాలానికి సంబంధించి ప్రభుత్వాన్ని భిన్నంగా చూడటానికి హేతుబద్ధమైన ఆధారం ఉందా అనే మొదటి అంశానికి మనల్ని మనం పరిమితం చేసుకుంటే సరిపోతుంది.

మొట్టమొదట ఈ లక్షణం ఏమిటంటే, పరిమితి చట్టం, నిశ్శబ్దీకరణకు ఉద్దేశించిన శాసనం అయినప్పటికీ, ఆ అర్థంలో సమస్యను ప్రతివాది దృష్టికోణం నుండి చూస్తుంది, పాత వాదనల నుండి అతనికి భద్రత కల్పించే ఉద్దేశ్యంతో, అదే సమయంలో పిటిషనర్ యొక్క స్థానానికి కూడా తనను తాను సంబోధిస్తుంది. అందువలన, పిటిషనర్ మైనర్ లేదా మతిస్థిమితం లేనివాడు లేదా మూర్ఖుడు అనే కారణంతో దావా వేయడానికి చట్టపరమైన వైకల్యం ఉన్నట్లయితే, అది దీనికి నిబంధనలను ఏర్పరుస్తుంది. ఆ వైకల్యాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకుని కాలపరిమితి పొడిగింపు. అదేవిధంగా ఎక్స్ ప్రెస్ ట్రస్టుల విషయంలో ఎలాంటి పరిమితి ఉండదని చట్టంలోని సెక్షన్ 10 ద్వారా

పరిరక్షించబడే క్లెయిమ్ లో ప్రజాప్రయోజనాలను పరిగణనలోకి తీసుకుంటారు. ఈ నిబంధనల వివరాల్లోకి వెళ్లాల్సిన అవసరం లేదు కానీ, సాధారణ నిబంధనలు వర్తింపజేస్తే పరిమితితో అడ్డంకిగా మారే క్లెయిమ్లు అమలును పరిరక్షించే కోణంలో ఇక్కడ ప్రస్తావించడం సరిపోతుంది. ఈ సూత్రం మీదనే ఎక్కువ భాగం చెప్పబడింది, ఇది స్టాట్యూటరీ ప్రొవిజన్ కు లోబడి ఉంటుంది, అయితే మాగ్జిమ్ విజిలెన్స్ మరియు నాన్ డార్మింటిబస్ జూరా సబ్వెనియెంట్ అనేది ఈ విషయానికి ఒక నియమం అయితే, థీమ్సిమ్ నూలమ్ టెంపస్ సాధారణంగా క్రౌన్ కు వర్తిస్తుంది. కోక్ ను ఉటంకిస్తూ, తన అధికారుల నిర్లక్ష్యానికి లేదా ప్రత్యర్థి పక్షంతో మోసపూరితంగా వ్యవహరించినందుకు రాష్ట్రం బాధపడకూడదు. ఈ నేపథ్యంలోనే చట్టంలోని ఆర్టికల్ 149లో పొందుపరిచిన ప్రత్యేక నిబంధనల ప్రశ్నను పరిశీలించాలి. మొదటిది, ప్రభుత్వం విషయంలో, క్లెయిం పరిమితి ద్వారా నిరోధించబడితే, నష్టం ప్రజలపై, అంటే సాధారణంగా సమాజంపై మరియు కాలక్రమేణా ప్రయోజనం పొందే ప్రైవేట్ వ్యక్తి యొక్క ప్రయోజనంపై పడుతుంది. ఇది అనైతిక వాదనలకు మరియు సమాజం యొక్క వాదనలకు మధ్య వ్యత్యాసాన్ని సూచించడానికి తగిన ప్రాతిపదికను సూచిస్తుంది. ఆ తర్వాత ప్రభుత్వాల విషయంలో, అది వ్యక్తుల విషయంలో వలె వేగంగా కదలదు అనేది అందరికీ తెలిసిన విషయమే. సరైన అధికారులు చర్య తీసుకున్నారని నిర్ధారించడంలో జాప్యం జరగడంతో పాటు-ప్రభుత్వం ఒక అమానవీయ సంస్థ అని నిర్ధారించడానికి ముందు, ఒక క్లెయిమ్ ప్రారంభించడానికి ముందు నిబంధనల ప్రకారం అంతర్విభాగ ఉత్తరప్రత్యుత్తరాలు, సంప్రదింపులు, ఆంక్షలు ఉండాలి. వీటికి తప్పనిసరిగా సమయం పడుతుందని, కొన్నిసార్లు రెడ్ టేప్ గా పిలిచే ఈ లక్షణాల కారణంగానే ప్రభుత్వ కార్యాలయాలు పనిచేయడంలో జాప్యం జరుగుతోందన్నారు. ఈ కారణంగానే 1908 నాటి కోడ్ లో చోటు దక్కించుకున్న తొలి సివిల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ లు, ఒ.27, ఆర్.ఆర్.5, 7 రీడింగ్ నుంచి మనకు ఉన్నాయి.

"O. 27. ఆర్. 5. పిటిషనర్ కు సమాధానం ఇవ్వడానికి ప్రభుత్వానికి రోజును నిర్ణయించడంలో కోర్టు, సరైన మార్గం ద్వారా ప్రభుత్వంతో అవసరమైన కమ్యూనికేషన్ కు సహేతుకమైన సమయాన్ని అనుమతిస్తుంది మరియు ప్రభుత్వం తరఫున హాజరై

సమాధానం ఇవ్వడానికి ప్రభుత్వ ప్లీడర్ కు ఆదేశాలు జారీ చేస్తుంది మరియు తన విచక్షణ మేరకు సమయాన్ని పొడిగించవచ్చు.

O. 27. ర్. 7(1). ప్రతివాది ప్రభుత్వ అధికారిగా ఉండి, సమన్లను స్వీకరించేటప్పుడు, వాదికి సమాధానం ఇవ్వడానికి ముందు ప్రభుత్వానికి సూచన చేయడం సముచితమని భావించినట్లయితే, అటువంటి సూచన చేయడానికి మరియు సరైన మార్గం ద్వారా ఉత్తర్వులను స్వీకరించడానికి వీలుగా సమన్లలో నిర్ణయించిన సమయాన్ని పొడిగించడానికి అతను కోర్టుకు దరఖాస్తు చేసుకోవచ్చు.

(2) అటువంటి దరఖాస్తుపై కోర్టు. అవసరమైనంత కాలం సమయాన్ని పొడిగిస్తాను."

ఈ విషయాలను పక్కన పెడితే, ఒక శతాబ్దానికి పైగా శాసన పుస్తకంలో ఉన్న "రెవెన్యూ రీయింబర్స్ మెంట్ చట్టాలు" మరియు "పబ్లిక్ డిమాండ్స్ రికవరీ యాక్ట్స్" వంటి ప్రైవేట్ వ్యక్తుల బకాయిలను అమలు చేయడానికి అందుబాటులో లేని ఒక విధానం ద్వారా ప్రభుత్వాలకు చెల్లించాల్సిన మొత్తాలను క్రోడీకరించడానికి ప్రత్యేక నిబంధనలలో అంతర్లీనంగా ఉన్న నిష్పత్తి కూడా సమానంగా ఉంది. అనగా, తనకు రావాల్సినది త్వరితగతిన సాధించడంలో ప్రజల మరియు సమాజం యొక్క ఆసక్తి; మరియు అటువంటి నిబంధనల యొక్క రాజ్యాంగ చెల్లుబాటును ఈ న్యాయస్థానం నిర్ధారించింది. పురుషోత్తం గోవింద్జీ హలాయ్ వర్సెస్ దేశాయ్ (1) కేసులో భారత ఆదాయపు పన్ను చట్టంలోని సెక్షన్ 46(2) కింద ధృవీకరించిన క్షమాభిక్షను రికవరీ చేయడానికి జారీ చేసిన వారెంట్ ప్రకారం ఒక వ్యక్తిని అరెస్టు చేసిన బాంబే ల్యాండ్ వెన్యూ చట్టం, 1876లోని సెక్షన్ 13 రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 14ను ఉల్లంఘించలేదని ఈ కోర్టు పేర్కొంది. అదేవిధంగా.. మలబార్ కలెక్టర్ వి. ఇబ్రహీం (2) మద్రాస్ రెవెన్యూ రికవరీ చట్టంలోని సెక్షన్ 48 ప్రకారం ఆదాయపు పన్ను డిమాండ్ కు సంబంధించి ఇబ్రహీం (2)ను అరెస్టు చేయడం రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 14ను కించపరిచేలా లేదు. ప్రభుత్వ వాదనలకు, ప్రయివేటు వ్యక్తుల వాదనలకు మధ్య వ్యత్యాసాన్ని గుర్తించడానికి హేతుబద్ధమైన ఆధారం లేదనే అభిప్రాయాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకుని, తిరస్కరించిన ఈ కోర్టు తక్షణ ప్రాముఖ్యత కలిగిన మరో నిర్ణయం ఏమిటంటే, 1960 డిసెంబరు 7న

తీర్పు వెలువరించిన మన్నలాల్ వర్సెస్ కలెక్టర్, జహల్వార్ (3).. రాజస్థాన్ పబ్లిక్ రికవరీ చట్టం ద్వారా ప్రభుత్వానికి చెల్లించాల్సిన మొత్తాల రికవరీ విధానం ప్రైవేటు పౌరులకు అందుబాటులో లేని రికవరీ పద్ధతిని కలిగి ఉందని, ఆర్టికల్ 14 హామీ ఇచ్చిన చట్టాలకు సమాన రక్షణ కల్పిస్తుందని ఈ చివరి కేసులో ఈ కోర్టును అభ్యర్థించారు మరియు ఈ వాదనను తోసిపుచ్చారు. అందువలన ఈ న్యాయస్థానము యొక్క సూత్రాల నిష్పత్తి ఆధారంగాను, నిష్పత్తి ఆధారంగాను పిటిషనర్ల తరఫు న్యాయవాదుల వాదనను తిరస్కరించవలసి ఉంటుంది.

అప్పీల్ విఫలం అవుతుంది మరియు ఖర్చులతో కొట్టివేయబడుతుంది.

అప్పీల్ కొట్టివేత